

EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 27.3.2024.
COM(2024) 144 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Plan za europsku diplomu

{SWD(2024) 74 final}

1. Uvod

Obrazovanje je neophodno za budućnost EU-a. Ono je temelj osobnog ispunjenja, zapošljivosti, uspjeha, ali i aktivnog i odgovornog građanstva. Sveučilišta¹ kao pružatelji visokokvalitetnog obrazovanja predvodnici su europskog načina života. To uključuje promicanje akademskih vrijednosti i izvrsnosti, demokratske prakse i temeljnih prava, kao i poticanje jednakosti, raznolikosti i uključenosti.

Konkurentnost i blagostanje Europe ovise o dugoročno održivim vještinama sadašnjih i sljedećih generacija jer će one ubrzati i u praksi unaprijediti zelenu i digitalnu tranziciju, kompenzirati posljedice demografskih promjena, a Europi pomoći da u najvažnijim područjima postigne otvorenu stratešku autonomiju. Obrazovanje je važno i za gospodarski i društveni razvoj te za otpornost zemalja koje žele pristupiti EU-u. **Moramo biti spremni predvoditi te promjene i oblikovati budućnost.**

Budući da najveći izazovi našeg doba postaju sve globalniji, a Europa mora ojačati svoju otvorenu stratešku autonomiju, **transnacionalno obrazovanje** više nije samo „zanimljiva ideja” nego potreba. Ono je preduvjet da se budućim generacijama omoguće kompetencije i vještine koje će europska društva trebati za napredak u sve povezanim svijetu.

EU se nadmeće s prostorima obrazovanja u drugim dijelovima svijeta. U privlačenju najboljih talenata u EU važnu ulogu imaju diplome koje dodjeljuju njegova visoka učilišta. Zbog toga mnoga sveučilišta u Europi nastoje **objediniti stručno znanje i kombinirati komplementarne prednosti** koje ne nudi nijedna ustanova sama i tako **osobama s diplomom i cjeloživotnim učenicima omogućiti da steknu strateške vještine za svoju budućnost.**

Od uvođenja europskog prostora obrazovanja 2020. ostvaren je znatan napredak. Transnacionalna suradnja bila je pokretač reformi koje olakšavaju i podupiru **stvaranje inovativnih modela, kao što su savezi europskih sveučilišta**². Gotovo 60 takvih saveza obuhvaća oko 500 visokih učilišta kako iz glavnih gradova tako i iz ruralnih područja po cijeloj Europi i služi kao **inspiracija čitavom sektoru visokog obrazovanja.**

Prekogranična suradnja sveučilišta može se razvijati na mnogo različitih načina. Najambiciozniji oblici obrazovanja koje zajednički nudi više zemalja su studiji kojima se stječe združena diploma. Međutim, znatne pravne i administrativne prepreke i dalje otežavaju takve studije u praksi. To **koči potrebnu preobrazbu europskog sektora visokog obrazovanja. U europskoj strategiji za sveučilišta**³, donesenoj 2022., utvrđene su ambiciozne mjere za uspostavu europskog prostora obrazovanja u visokom obrazovanju s namjerom uvođenja **europske diplome**. U ovoj Komunikaciji predstavljen je jasan plan da ta diploma zaživi u praksi.

Europska diploma, nova vrsta kvalifikacije koju treba uključiti u nacionalno zakonodavstvo, olakšala bi sveučilištima iz različitih zemalja suradnju i pripremu inovativnih združenih studija kojima se stječe združena diploma, **uz potpuno poštovanje njihove institucionalne autonomije**

¹ Izraz „sveučilište” upotrebljava se kao referenca na širi sektor koja predstavlja cjelokupno područje tercijarnog obrazovanja te stoga uključuje sve vrste visokih učilišta, uključujući istraživačka sveučilišta, sveučilišne fakultete, veleučilišta, visoka učilišta i ustanove strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te umjetničke visokoškolske ustanove.

² [Inicijativa Europska sveučilišta.](#)

³ [Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskoj strategiji za sveučilišta, 18. siječnja 2022., \(COM\(2022\) 16 final\).](#)

i nadležnosti država članica ili regionalnih vlada. Takva europska diploma pridonijela bi i izgradnji **zajedničkog europskog identiteta i jačanju europskog osjećaja pripadnosti.**

Temeljila bi se na zajednički dogovorenim europskim kriterijima koji uzimaju u obzir relevantnost iskustva učenja, predanost zajedničkim vrijednostima i izvrsnost dogovora o suradnji među sveučilištima. Time bi se dodatno unaprijedilo zajedničko razumijevanje što EU treba u pogledu akademskih zahtjeva i vještina, po uzoru na europsku strategiju za sveučilišta. Ta bi diploma mogla potaknuti preispitivanje i uklanjanje postojećih razlika koje trenutačno ograničavaju mogućnosti sveučilišta za suradnju u Europi.

Europska diploma obuhvaćala bi **zajedničke aktivnosti, interdisciplinarne pristupe i međunarodne perspektive**, što su faktori koji naglašavaju spremnost Europe da podrži razvoj kvalificirane i prilagodljive radne snage koja se može nositi s globalnom konkurencijom. Združeni obrazovni programi koji vode do europske diplome mogli bi privući studente iz cijelog svijeta i pomoći da se privuku talenti potrebni našem gospodarstvu, što je posebno važno u područjima tehnologija kritičnih za našu konkurentnost i tehnološku suverenost. Europska diploma ujedno bi potaknula mobilnost u svrhu učenja unutar EU-a, odgovorila na potrebe regija koje se suočavaju sa zamkom nedovoljnog razvoja talenata⁴ i pomogla zadovoljiti potražnju na tržištu rada za visokokvalificiranim pojedincima europskih i svjetskih nazora.

Ova Komunikacija, zajedno s dva prijedloga preporuka Vijeća, o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju i o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju, **velik je korak prema uspostavi europskog prostora obrazovanja.**

Iako prijedlozi za obje preporuke Vijeća nadilaze cilj uvođenja europske diplome i relevantni su za sve vrste visokih učilišta i obrazovanja koje ona pružaju, blisko su povezani s ovom Komunikacijom. Sustav osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija ključan je za izgradnju povjerenja u združene obrazovne programe. Visokokvalificirano i motivirano akademsko osoblje neophodno je za visokokvalitetno poučavanje i istraživanje na našim sveučilištima. Združeni studiji često se ne smatraju dijelom osnovnih aktivnosti akademskog osoblja pa mogu predstavljati dodatno opterećenje, zbog čega su potrebni dodatni poticaji i odavanje priznanja.

2. Europska diploma: ključni element za uspostavu europskog prostora obrazovanja i poticanje konkurentnosti i privlačnosti Europe

Europska diploma služila bi kao strateški instrument za uspostavu **europskog prostora obrazovanja**, zajedničkog i uključivog prostora za kvalitetno prekogranično obrazovanje i mobilnost u svrhu učenja za sve, zahvaljujući usko povezanim sustavima obrazovanja i osposobljavanja. Nadovezujući se na dugogodišnje iskustvo suradnje u okviru programa EU-a poboljšala bi konkurentnost i privlačnost sektora visokog obrazovanja EU-a.

2.1. Veća zapošljivost i relevantnije vještine

Poslodavci, uključujući multinacionalna poduzeća i MSP-ove, traže pojedince s kombinacijom transverzalnih vještina (kulturna inteligencija, kritičko razmišljanje, vještine rješavanja problema, kreativnost i prilagodljivost), a **prema Prognozi OECD-a za vještine za 2023. sve će one biti**

⁴ [Inforegio – Iskorištavanje talenta u europskim regijama \(europa.eu\)](https://inforegio.europa.eu)

potrebne za postizanje ciljeva zelene tranzicije EU-a. Da bi se zadovoljila potražnja za tim vještinama, trebalo bi povećati kapacitete visokih učilišta kako bi ih više ljudi steklo.

Europska diploma pridonijela bi stvaranju više združenih studija koji uzimaju u obzir zahtjeve gospodarstva utemeljenog na znanju. Na temelju zajednički dogovorenih europskih kriterija nastojala bi se povećati zapošljivost osoba s diplomom jer bi stekle kompetencije i vještine otporne na promjene u budućnosti koje poslodavci posebno traže.

Prema studijama i anketama iznesenima u popratnom radnom dokumentu službi Komisije na karijeru i međukulturna iskustva osoba sa završenim transnacionalnim združenim studijem najviše su utjecale poboljšane vještine povezane sa zapošljavanjem (kao što su jezik, kritičko razmišljanje, vještine specifične za sektor ili određeno područje, komunikacijske i analitičke vještine te vještine rješavanja problema) i poboljšane osobne i međukulturne sposobnosti, uključujući otvorenost prema novim izazovima, toleranciju, samopouzdanje i veću svijest o vlastitim prednostima i slabostima.

Ta kombinacija transverzalnih i sektorskih vještina i kompetencija **povećava zapošljivost studenata na europskoj razini. Stoga bi osobe s europskom diplomom postale privlačnije budućim poslodavcima jer bi ona podrazumijevala kvalitetne studije koji obrazuju visokokvalificirane pojedince europskih i svjetskih nazora.**

Ukratko: europska diploma poduprla bi uvođenje združenih studija relevantnih za tržište rada. Zahvaljujući ključnim kompetencijama povezanim s europskom diplomom osobe koje ju steknu postale bi traženi visokokvalificirani stručnjaci na europskom i globalnom tržištu rada zbog sposobnosti rješavanja problema, prilagodljivosti, znanja stranih jezika, multikulturne osvijешtenosti i interdisciplinarnog stručnog znanja koje se prilagođava promjenjivim očekivanjima za globalnu radnu snagu.

2.2. Smanjenje birokracije radi veće transparentnosti i vidljivosti sustava visokog obrazovanja

Mnoga sveučilišta koja žele produbiti transnacionalnu suradnju **bore se s razlikama u nacionalnom zakonodavstvu.** To iziskuje resurse i odvraća ih od onog čime se bave. Ako pojednostavnimo rad za sveučilišta, možemo upotrijebiti dragocjene resurse za poučavanje i istraživanje.

U istraživanju Eurobarometra iz 2018. 92 % sveučilišta navelo je uklanjanje pravnih i administrativnih prepreka međunarodnim strateškim partnerstvima kao važan faktor za poticanje transnacionalne suradnje⁵.

Unatoč 25 godina suradnje u okviru međuvladinog bolonjskog procesa i razvoju nekoliko instrumenata za poboljšanje transparentnosti nacionalnih sustava visokog obrazovanja, osiguravanja kvalitete obrazovnih ponuda i priznavanja diploma, i dalje postoje znatne poteškoće. Napredak u Europskom prostoru visokog obrazovanja otežan je zbog različitih razina provedbe među zemljama i unutar njih. EU se mora dodatno i brže angažirati kako bi svojim sveučilištima omogućio uspješnu suradnju bez prepreka.

⁵ [Istraživanje Eurobarometra iz 2018.](#)

U nedavnoj studiji⁶ 92 % ispitanih nacionalnih i regionalnih tijela odgovorilo je da bi europska diploma mogla poboljšati provedbu postojećih bolonjskih alata, 84 % je smatralo da bi poboljšala svjetski ugled europskog visokog obrazovanja, a 88 % je izjavilo da bi olakšala suradnju među nacionalnim tijelima u području obrazovnih politika.

Projekti eksperimentiranja s politikama provedeni u okviru programa Erasmus⁷ sa 140 visokih učilišta pokazuju da bi europska diploma mogla pojednostavniti postupke i smanjiti birokraciju u stvaranju združenih studijskih programa s jasnom i zajedničkom vizijom jer bi omogućila učinkovitu suradnju svih vrsta sveučilišta u Europi.

Ukratko: europska diploma način je da se pojednostavne postupci i smanji birokracija u stvaranju združenih studijskih programa kako bi sveučilišta u Europi mogla učinkovitije surađivati. Time će se pak poduprijeti razvoj još združenih studija koje će moći pohađati više studenata.

2.3. Pokretač strateške suradnje, globalne konkurentnosti i privlačnosti

Europska diploma omogućit će sveučilištima da brže i jednostavnije uspostave **dublju suradnju s partnerima**, čime će se **povećati njihova uspješnost i izvrsnost, ali i globalna privlačnost i konkurentnost**.

Indeks suradnje u visokom obrazovanju U-Multirank⁸ pokazuje da visoka učilišta koja surađuju s drugim ustanovama, poduzećima, industrijom, vladama, regionalnim tijelima i preko granica ostvaruju bolje rezultate od onih koja su manje usmjerena na suradnju. Budući da sve više sveučilišta daje prednost suradnji, suradnja unutar EU-a trebala bi biti najlakša opcija. Međutim, neka sveučilišta navode da je trenutačno ponekad lakše uvesti združene studijske programe s partnerima izvan EU-a.

Tehnološki napredak i dalje se ubrzava i briše tradicionalne granice između predmeta i disciplina. **Interdisciplinarni pristup** može donijeti nove uvide, ponuditi nova rješenja za složene svjetske probleme i pridonijeti razvoju novih vještina. Jedna od važnih značajki europske diplome bila bi bolje iskorištavanje prednosti interdisciplinarnе suradnje uz primjenu najinovativnijeg pristupa učenju i istraživanju u modernom visokom obrazovanju. Europska diploma utemeljena na tom pristupu ojačala bi inovacijski kapacitet Europe i, dugoročno, njezinu globalnu konkurentnost.

Ukratko: europska diploma potaknula bi stvaranje još više združenih studijskih programa koji su svjetski konkurentni i privlačni, usmjereni na europske državljane i državljane trećih zemalja (uključujući zemlje kandidatkinje za članstvo u EU-u) i zahvaljujući kojima Europa dobiva talente i vještine potrebne za uspjeh, inovacije i rast.

⁶ Europska komisija, Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. i dr., Put prema mogućoj združenoj europskoj diplomi – utvrđivanje mogućnosti i razmatranje učinka i izvedivosti različitih pristupa – završno izvješće (*The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report*), Ured za publikacije Europske unije, 2023.

⁷ Oznaka „združene europske diplome” i pravni status za „saveze europskih sveučilišta”: odabrano 10 Erasmus+ projekata za njihovo uvođenje.

⁸ U-Multirank. Pokazatelji koji se upotrebljavaju uključuju strateška partnerstva, međunarodne združene diplome, pripravnštva, međunarodne zajedničke publikacije, zajedničke publikacije s industrijskim partnerima, regionalne zajedničke publikacije i zajedničke patente s industrijom.

3. Europska diploma: najvažniji parametri i dodana vrijednost

3.1. Što bi bila europska diploma?

Europska diploma:

- **dodjeljivala bi se kao združena diploma na nacionalnoj, regionalnoj ili institucionalnoj razini, kao i bilo koja druga diploma**, uz potpuno poštovanje načela supsidijarnosti, institucionalne autonomije i akademske slobode,
- **dobrovoljno bi je dodjeljivala sveučilišta koja surađuju u cijelom EU-u i potvrđivala bi ishode učenja postignute u okviru transnacionalnih programa**,
- temeljila bi se na **skupu zajedničkih kriterija⁹ dogovorenih na europskoj razini** i primijenjenih na združeni studijski program. Ti europski kriteriji uvažavali bi zajedničko razumijevanje i posebne potrebe kako bi se europskoj radnoj snazi omogućilo da stekne relevantne kompetencije i vještine za jačanje inovacijskog kapaciteta Europe, posebno s obzirom na usporednu tranziciju. Za promicanje pristupačnosti i privlačnosti studentima iz svih sredina, uključujući one s manje mogućnosti, primjenjivali bi se kriteriji uključenosti,
- **omogućivalo bi je relevantno nacionalno zakonodavstvo o visokom obrazovanju uz potporu nacionalnih kvalifikacijskih okvira¹⁰** kako bi ustanove mogle akreditirati i dodjeljivati takve diplome, uz druge nacionalne diplome, na **prijediplomskoj, diplomskoj i doktorskoj razini**,
- **izdavala bi se po mogućnosti u digitalnom obliku¹¹**,
- **automatski bi se priznavala¹²** u cijelom EU-u.

3.2. Jedna europska diploma, mnoge koristi

Stvaranje europske diplome donosi mnoge koristi i prilike koje su utvrđene u okviru **istraživanja, 40 krugova savjetovanja s dionicima, poziva na očitovanje i preliminarne zaključaka tekućih projekata eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+**.

U zaključcima se ističe da su sveučilišta itekako zainteresirana za rješenje koje vodi prema većem pojednostavnjenju i poboljšanom strateškom partnerstvu. Studenti traže da združeni studiji budu šire dostupni. Poslodavci izražavaju veliko zanimanje za prepoznatljiv i lako razumljiv instrument koji budućim radnicima pruža visokovrijedne kompetencije za radno mjesto.

Europska diploma imala bi sljedeće koristi:

Za studente:

⁹ Skup kriterija razrađen je 2022. s državama članicama i dionicima u visokom obrazovanju. Testirani su u okviru šest pilot-projekata eksperimentiranja u sklopu programa Erasmus+ od travnja 2023. do ožujka 2024. U tim pilot-projektima predložene su izmjene kriterija čiji je rezultat popis iz Priloga 2. Prijedlogu preporuke Vijeća o osiguravanju kvalitete i priznavanju kvalifikacija.

¹⁰ [Nacionalni kvalifikacijski okvir \(NKO\)](#) znači instrument za klasificiranje kvalifikacija prema skupini kriterija povezanih s postignutom razinom učenja, kojemu je cilj integrirati i koordinirati nacionalne podsustave kvalifikacija i unaprijediti transparentnost, pristup stjecanju, prohodnost i kvalitetu kvalifikacija te ih uskladiti s potrebama tržišta rada i civilnog društva.

¹¹ Digitalni oblik trebao bi biti siguran i kompatibilan s europskim modelom učenja kao višezjezičnim podatkovnim modelom u području učenja.

¹² [Preporuka Vijeća od 26. studenog 2018. o promicanju automatskog uzajamnog priznavanja kvalifikacija visokog obrazovanja i srednjoškolskog obrazovanja i osposobljavanja te ishoda razdoblja učenja u inozemstvu \(SL C 444, 10.12.2018., str. 1.\)](#).

Studenti bi bili najvažniji element europske diplome. Omogućila bi im da budu dio različitih akademskih zajednica i pridonesu raznolikijem i međusobno povezanim europskom prostoru obrazovanja. U nedavnoj anketi¹³ 9 od 10 studenata navelo je sljedeće glavne potencijalne koristi europske diplome:

- više prilika za studiranje u nekoliko europskih zemalja, uz automatsko priznavanje bodova,
- bolja ponuda inovativnih združenih studijskih programa i akademskog iskustva na više kampusa, i
- stjecanje vještina i kompetencija koje povećavaju zapošljivost u cijelom svijetu.

Za poslodavce i tržište rada:

Poslodavci i poduzeća iznimno cijene koncept europske diplome, koja bi podrazumijevala specifičan skup poželjnih transverzalnih kompetencija. Iz njihove perspektive europska diploma:

- olakšala bi zapošljavanje zbog veće transparentnosti i jasnoće jer je lako čitljiva i razumljiva u usporedbi s višestrukim diplomama za isti studijski program,
- povećala bi privlačnost Europe kao odredišta za talentirane studente kako bi stekli relevantne vještine za europsko tržište rada, i
- donijela bi više prilika za suradnju sa sveučilištima, npr. sudjelovanjem u pripremi kurikuluma.

Za akademsko osoblje:

Europska diploma ne bi utjecala samo na akademski put za studente, nego i na okruženje u kojem rade pripadnici akademske zajednice i sveučilišno osoblje jer bi im omogućila da se lakše snađu u složenom globaliziranom akademskom svijetu. Analiza 1500 sveučilišta koju je proveo Registar europskog visokog obrazovanja pokazuje da je internacionalizacija akademskog osoblja neujednačena po vrstama ustanova i zemljama.

Za akademsko osoblje europska diploma:

- otvorila bi više mogućnosti za mobilnost, testiranje novih pedagoških metoda i privlačnih nastavnih iskustava,
- smanjila bi birokratske prepreke i tako znanstvenicima omogućila da se usredotoče na sadržaj i kvalitetu suradnje, a ne na njezinu administraciju, i
- omogućila bi prijenos znanja i poboljšanje vještina, promicanje kulture kontinuiranog učenja i profesionalnog razvoja u okviru transnacionalne suradnje.

Za sveučilišta:

Sveučilišta se zalažu za jednostavnije načine suradnje. Europska diploma omogućila bi fleksibilnost, održavanje standarda kvalitete te zajednički i pojednostavnjen okvir za novu suradnju pa bi sveučilišta mogla:

- objediniti resurse kako bi ponudila prilike koje inače sama ne bi mogla,
- ukloniti nepotrebne prepreke za uvođenje studijskog programa s nekoliko sveučilišta,
- uključiti razdoblja učenja u inozemstvu u kurikulumu, i
- osigurati automatsko priznavanje tih kvalifikacija u cijelom EU-u.

¹³ [Europska komisija, Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu, Burneikaitė, G., Pocius, D., Potapova, E. i dr., Put prema mogućoj združenoj europskoj diplomi – utvrđivanje mogućnosti i razmatranje učinka i izvedivosti različitih pristupa – završno izvješće \(The road towards a possible joint European degree – Identifying opportunities and investigating the impact and feasibility of different approaches – Final report\), Ured za publikacije Europske unije, 2023.](#)

Za Europsku uniju i njezine države članice:

Visoka učilišta važna su za izgradnju veza unutar Europe i sa svijetom te za promicanje europskih vrijednosti i načina života na globalnoj razini. Ako bi se uvelo više združenih studijskih programa, privuklo bi se i zadržalo više talenata u Europi i europskim regijama koje se suočavaju sa zamkama nedovoljnog razvoja talenata, a ujedno bi se poduprla suradnja sa sveučilištima i sustavima iz cijelog svijeta. Europska diploma:

- ojačala bi osjećaj europskog identiteta i pripadnosti,
- povećala bi globalnu konkurentnost i ugled europskih sustava visokog obrazovanja kako bi mogli izraditi konkurentnije zajedničke obrazovne ponude i dodatno privući talente iz zemalja koje nisu članice EU-a;
- potaknula bi uravnoteženu mobilnost studenata i talenata unutar i izvan EU-a, i
- promicala bi europski duh suradnje u europskom prostoru obrazovanja.

4. Uklanjanje prepreka za europsku diplomu

4.1. *Mnoštvo empirijskih dokaza*

Na putu prema učinkovitoj i dubljoj transnacionalnoj suradnji u europskom prostoru obrazovanja i dalje postoji previše prepreka. O njima se raspravlja u sljedećem odjeljku. Dokazi za to proizašli su iz više od tri godine savjetovanja s dionicima u visokom obrazovanju, a posebno sa sveučilištima koja su intenzivno uključena u transnacionalnu suradnju, kao što su savezi europskih sveučilišta ili združeni diplomski studiji Erasmus Mundus. Ti dionici pozivaju na pronalaženje rješenja koja bi im pomogla u složenim problemima s kojima se suočavaju.

Mnoge od tih prepreka već su utvrđene u Preporuci Vijeća iz 2022. o jačanju veza radi djelotvorne suradnje u području visokog obrazovanja¹⁴. No da bi se postigao napredak u provedbi te preporuke Vijeća, nužan je daljnji angažman. Osim toga, i dalje se utvrđuju dodatne prepreke.

Iz svega toga jasno je da EU treba europsku diplomu kao namjenski i poticajni okvir za prevladavanje prepreka.

Program Erasmus+¹⁵ podupire projekte eksperimentiranja s politikama u kojima je sudjelovalo više od 140 sveučilišta i 60 nacionalnih i regionalnih tijela nadležnih za akreditaciju, osiguravanje kvalitete i regulaciju visokog obrazovanja. Sudionici su bili iz svih država članica, uključujući predstavnike poduzeća i studenata. Zajedno su mapirali više od 1000 združenih studija i iskoristili to bogatstvo znanja i stručnosti kako bi razmotrili koncept europske diplome kao oznake i kao diplome.

Na temelju intervjua, anketa među tisućama studenata i stručnjaka iz prakse, fokusnih skupina, radionica i savjetovanja u okviru projekata promišljalo se „odozdo prema gore” o dodanoj vrijednosti koju bi europska diploma mogla pružiti. Razmotreni su i kriteriji koji bi najviše odgovarali njezinoj prirodi te su utvrđene glavne prepreke koje združenim studijima stoje na putu da ostvare svoj puni potencijal. Te prepreke mogu se grupirati kako je opisano u nastavku.

¹⁴ [Preporuka Vijeća od 5. travnja 2022. o jačanju veza radi djelotvorne europske suradnje u području visokog obrazovanja \(SL C 160, 13.4.2022., str. 1.\).](#)

¹⁵ [Uredba \(EU\) 2021/817 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Unije za obrazovanje i osposobljavanje, mlade i sport Erasmus+ \(SL L 189, 28.5.2021., str. 1.\).](#)

4.2. Različiti i složeni zakoni i propisi istaknuti u projektima eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+

Nacionalni sustavi obrazovanja i osposobljavanja te odgovarajuće nacionalno zakonodavstvo i propisi uglavnom su se razvijali neovisno, bez razmatranja mogućnosti transnacionalne suradnje. Tako je došlo do **razlika zbog kojih je sveučilištima nemoguće** da uopće ponude transnacionalne združene studije ili im je to vrlo komplicirano.

Te prepreke uključuju:

- Ako se na združene studije primjenjuju **specifična nacionalna pravila o obliku završnih ispita, ljestvicama ocjenjivanja i radnom opterećenju**, sveučilišta ne mogu ponuditi istinski transnacionalne i integrirane združene studijske programe, a studentima se nameću umjetni dodatni zahtjevi.
- **Ograničenja višejezičnosti u združenim studijskim programima.** Budući da se mobilnost u svrhu učenja povećava, za modele transnacionalne suradnje za združene studije bilo bi korisno uzeti u obzir potrebu da se uklone prepreke upotrebi više jezika u interesu studenata, ustanova i tržišta rada.
- **Obvezujuća pravila o fizičkoj prisutnosti** s određenim minimalnim ili maksimalnim zahtjevima. Ona su odraz svijeta prije europske integracije i digitalne transformacije, negativno utječu na mobilnost studenata i ograničavaju potencijalne koristi digitalnih tehnologija u kontekstu transnacionalnih mogućnosti za učenje.
- **Zbog nepriznavanja kombiniranog učenja / učenja putem interneta** ne može se u potpunosti iskoristiti potencijal digitalnih alata u obrazovanju, među ostalim uzimajući u obzir iskustva stečena za vrijeme pandemije bolesti COVID-19. Sveučilišta, njihovo osoblje i studenti moraju moći u potpunosti iskoristiti prednosti digitalne transformacije.
- **Ograničenja sudjelovanja nastavnog osoblja** partnerskih sveučilišta koja se primjenjuju na transnacionalne združene studije umjetno ograničavaju pristup sveučilišta iskusnom osoblju i smanjuju njegovu uspješnost.

Te prepreke predstavljaju izazov za **svako transnacionalno partnerstvo**. Mnoge od njih u suprotnosti su s idejom europskog prostora obrazovanja u kojem se studenti mogu slobodno kretati i imati jednostavan pristup visokokvalitetnom uključivom visokom obrazovanju.

Dodjela diploma i akademskih ili stručnih naziva također podliježe restriktivnim propisima i vrlo je složena. Prepreke uključuju ograničenja u pogledu jezika, ovlaštenih potpisa, oblika potpisa (digitalnih ili fizičkih), odobrenih logotipa i posebnih zahtjeva u pogledu papira (npr. dimenzije, debljina, tiskare u kojima se smije tiskati). Čak i ako je moguće da se studentu **dodijeli združeni akademski ili stručni naziv, sam postupak može potrajati godinama.**

Preliminarni rezultati projekata eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+ jasno pokazuju da bi europska diploma te prepreke mogla ukloniti.

4.3. Neujednačena i spora provedba instrumenata bolonjskog procesa

Cilj je međuvladina bolonjskog procesa, pokrenutog 1999. izvan okvira EU-a, povećati dosljednost sustava visokog obrazovanja u 49 zemalja, uključujući 27 država članica EU-a. U okviru tog procesa uspostavljen je Europski prostor visokog obrazovanja kako bi se olakšala mobilnost studenata i osoblja, a visoko obrazovanje postalo uključivije, pristupačnije, atraktivnije i konkurentnije u cijelom svijetu. Bolonjski proces ključan je za izgradnju potrebnog povjerenja

za uspješnu mobilnost u svrhu učenja, prekograničnu akademsku suradnju i uzajamno priznavanje razdoblja studiranja i kvalifikacija stečenih u inozemstvu.

Iako se u bolonjskom procesu naglašava važnost združenih diploma, napredak je spor, djelomično zbog širokoga geografskog područja primjene i raznolikosti sustava, tradicija, političkih i gospodarskih uvjeta. Zbog toga nisu sve države članice provele potrebne reforme pa je suradnja među 49 zemalja neučinkovita.

Unatoč uvođenju europskog pristupa osiguravanju kvalitete združenih programa, odnosno paneuropskog instrumenta koji omogućuje jednokratno vrednovanje združenih studija, taj je instrument u posljednjih devet godina primijenjen za tek nekoliko studija.

Određeni instrumenti bolonjskog procesa, posebno u vezi s osiguravanjem kvalitete i priznavanjem kvalifikacija, još nisu donijeli željene rezultate. Etablirani mehanizmi za donošenje odluka i provedbu transnacionalne suradnje unutar EU-a mogu dodatno pospješiti uspostavu europskog prostora obrazovanja, zahvaljujući učinkovitim rješenjima koja sveučilištima omogućuju uspješnu suradnju na temelju pouzdanih i izrazito cijenjenih diploma.

4.4. Sustave osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju trebalo bi dodatno poboljšati

Svaki studijski program, združeni ili drugi, mora se akreditirati pouzdanim postupkom osiguravanja kvalitete kako bi se nakon njegova završetka mogla dodijeliti diploma. To je važno za potrebno povjerenje u kvalitetu pružanja obrazovanja.

Mnoga visoka učilišta u Europi navode da su postupci osiguravanja kvalitete transnacionalnih studijskih programa predugi i skupi. Što je više sveučilišta iz različitih zemalja uključeno u združeni studij, to je postupak složeniji. Dobivanje akreditacije može potrajati do dvije godine. Dugotrajni postupci onemogućuju sveučilištima da se prilagode promjenjivim okolnostima i brzo reagiraju na nove političke, gospodarske ili društvene potrebe.

Priznavanje kvalifikacija i razdoblja učenja u inozemstvu još nije automatsko u svim zemljama, posebno ako se odluka donosi na razini visokih učilišta. To stvara znatno opterećenje za osobe s diplomom i ograničava njihovu mogućnost slobodnog kretanja u obrazovne i poslovne svrhe.

Naposljetku, iako je osiguravanje kvalitete neophodno za povjerenje u obrazovni sustav, mnoge su razlike zastarjele, nisu svrsishodne i stvaraju nepotrebnu birokraciju.

4.5. Nedovoljni poticaji osoblju za sudjelovanje u transnacionalnoj suradnji i združenim studijskim programima

Razvoj kvalitetnog združenog studijskog programa iziskuje vrijeme i **trud akademskog osoblja**. Za pokretanje novih transnacionalnih projekata potrebno je specijalizirano osoblje s posebnim vještinama, a s obzirom na specifične probleme i prepreke, obično je riječ o zadatku za puno radno vrijeme. Međutim, iskustvo s transnacionalnim programima pokazuje da postoji rizik: transnacionalna suradnja nepovoljna je za osobe koje u njoj angažiraju jer njihov rad nije uvijek prepoznat uz uvažavanje koje zaslužuje. Osim toga, osoblju je potrebno stalno stručno usavršavanje kako bi se održala visoka kvaliteta tih transdisciplinarnih pedagoških programa.

U istraživanju na tu temu¹⁶ 66 % ispitanika iz sektora visokog obrazovanja složilo se da je transnacionalna suradnja dio njihove institucionalne strategije za visoko obrazovanje, **ali samo ih**

¹⁶ Vidjeti rezultate u priloženom radnom dokumentu službi Komisije SWD(2024) 74.

se 39 % slaže da karijere za akademsko osoblje zaista omogućuju, podupiru i potiču **aktivnosti transnacionalne suradnje**. To je u skladu s problemima prepoznatima u prethodnim anketama, uključujući „dodatni rad povrh uobičajenih aktivnosti” (80 % ispitanika) i „poticanje i održavanje motivacije akademskog osoblja” (72 %).

5. Kako prevladati te prepreke – konkretni koraci prema europskoj diplomi

Europska diploma te bi prepreke mogla brzo ukloniti jer bi se nacionalnim sustavima visokog obrazovanja u EU-u osigurala sredstva za razvoj, vrednovanje i dodjelu združenih diploma na temelju zajednički dogovorenih europskih kriterija koji nadilaze nacionalne ili regionalne granice. Ponudila bi sveobuhvatno rješenje za poboljšanje funkcionalne i dublje transnacionalne suradnje u europskom prostoru obrazovanja i pomogla u smanjenju strateškog nedostatka vještina u EU-u.

Zahvaljujući dvama prijedlozima preporuka Vijeća koja su priložena ovoj Komunikaciji europska diploma moći će se osloniti na svrsishodne sustave osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija, uz privlačne izgleda za karijeru za pripadnike akademske zajednice koji su u nju uključeni. Njezin uspjeh u svakom će koraku ovisiti o spremnosti i angažmanu država članica i, prema potrebi, regionalnih vlada.

5.1. Stvaranje Europe kao baze talenata za inovacije i konkurentnost

5.1.1. Definiranje zajedničkih europskih kriterija za europsku diplomu

Visoka učilišta mogla bi dodijeliti europsku diplomu na temelju **procjene koju provode nadležne postojeće nacionalne strukture** o tome ispunjava li združeni studij jasno **definirane i zajednički dogovorene europske kriterije**. Sadržaj tih kriterija bio bi osnova europske diplome i prema njemu bi se odredila njezina razina ambicije jer bi se opisalo što se potvrđuje diplomom i po čemu se ona razlikuje od diploma koje se dodjeljuju u drugim dijelovima svijeta.

Predloženi **europski kriteriji navedeni su u Prilogu II. Prijedlogu preporuke Vijeća o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju**.

Predloženi kriteriji za europsku diplomu su:

- izvrsnost organizacije i upravljanja transnacionalnim programima: združeni studiji temelje se na bolonjskim i EU-ovim instrumentima i standardima, zajednički se pripremaju i izvode na temelju zajedničkih mehanizama za osiguravanje kvalitete,
- relevantnost iskustva učenja: združeni studiji usmjereni su na studente i uključuju mogućnosti relevantne za tržište rada, interdisciplinarne sastavnice, mobilnost studenata i stjecanje horizontalnih i digitalnih vještina,
- poštovanje europskih vrijednosti: združeni studiji promiču demokraciju, višejezičnost, uključivost i ekološku održivost.

Cilj im je poticati razvoj više združenih studija u skladu s vizijom iz europske strategije za sveučilišta, posebno kad je riječ o poticanju razvoja studenata kao osoba koje razmišljaju kreativno i kritički, rješavaju probleme i odgovorni su građani koji se angažiraju i pokreću pozitivne promjene u svojoj zajednici u korist čitavog društva.

Europski kriteriji utvrđuju **zahtjevne standarde** i tako podupiru izvrsnost transnacionalne suradnje među institucijama, pružanje transnacionalnog iskustva učenja, podučavanje i učenje

usmjereno na studente (uključujući u određenoj mjeri primjenu interdisciplinarnih pristupa usmjerenih na mobilnost i studente), relevantnost za tržište rada i društvene potrebe (suradnja s poduzećima, javnim sektorom i civilnim društvom, pružanje transverzalnih, zelenih i digitalnih vještina) te poštovanje zajedničkih vrijednosti (višejezičnost, uključivost, demokratske vrijednosti). Budući da ne postoji jedinstveno rješenje za sve, europski kriteriji dovoljno su fleksibilni da europska diploma bude **dostupna svim vrstama sveučilišta, svim područjima i disciplinama te na svim razinama**, uz poštovanje raznolikosti akademskih tradicija i sustava.

Predloženi europski kriteriji **temelje se na upotrebi postojećih instrumenata** razvijenih u EU-u i u okviru bolonjskog procesa i jamče da europska diploma zadovoljava najviše standarde suradnje u području visokog obrazovanja. Pružaju okvir za suradnju sveučilišta kako bi se riješio problem strateškog nedostatka vještina na europskom tržištu rada. Poštuju **supsidijarnost, institucionalnu autonomiju i akademsku slobodu**.

Budući da se zbog različitih povijesnih razloga i tradicija visoko obrazovanje u Europi razlikuje, za zajedničko razumijevanje suštine europske diplome potrebno je zajedničko promišljanje i kolektivni angažman.

Postupak promišljanja počeo je neposredno nakon donošenja zaključaka Vijeća o europskoj strategiji za osnaživanje visokih učilišta za budućnost Europe u travnju 2022.¹⁷ Preliminarni nacrt kriterija izrađen je u suradnji s nacionalnim i regionalnim tijelima, visokim učilištima, agencijama za akreditaciju i osiguravanje kvalitete, studentskim organizacijama te predstavnicima iz javnog i privatnog sektora.

Nakon što su definirani, **testirani** su u sklopu šest projekata eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+. Testiranje je obuhvatilo više od **140 visokih učilišta iz svih država članica**, 60 nacionalnih i regionalnih tijela, **uključujući 17 ministarstava i 20 nacionalnih agencija za osiguravanje kvalitete, studentske organizacije te gospodarske i socijalne partnere**. Nakon toga, **u okviru pilot-projekata predložena je revizija kriterija**. Predloženi **europski kriteriji** iz Priloga II. Prijedlogu preporuke Vijeća o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju **rezultat su te revizije**.

Očekuje se da će Vijeće EU-a kao sljedeći korak nastaviti s radom na tom prijedlogu.

Testirani kriteriji bit će polazište za temeljite rasprave i dijalog s državama članicama, sektorom visokog obrazovanja te gospodarskim i socijalnim partnerima kako bi se prešlo na sljedeće korake u stvaranju europske diplome i pružile daljnje smjernice za provedbu.

Mjere:

Komisija poziva Vijeće EU-a da **nastavi s radom na Prijedlogu preporuke Vijeća o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju**, uključujući Prilog II., u kojem se utvrđuju **europski kriteriji za europsku diplomu**.

Komisija će podupirati dijalog s državama članicama, sektorom visokog obrazovanja te gospodarskim i socijalnim partnerima kako bi se prešlo na sljedeće korake u stvaranju europske diplome i pratio proces suradnje s državama članicama i dionicima u njezinoj provedbi.

¹⁷ [Zaključci Vijeća o europskoj strategiji za osnaživanje visokih učilišta za budućnost Europe \(SL C 167, 21.4.2022., str. 9.\)](#).

5.1.2. Države članice odabiru svoju početnu razinu na putu prema europskoj diplomi

S obzirom na to da se polazišne točke, stajališta i tradicije pojedinih država članica neizbježno razlikuju, europsku diplomu nije moguće uvesti preko noći. Na nju se ne može primijeniti ni univerzalni pristup.

U ovoj Komunikaciji opisuje se postupni pristup i konačna razina ambicije za države članice koje se odluče uvesti europsku diplomu. Taj pristup uzima u obzir raznolikost među državama članicama i njihovim visokim učilištima i omogućuje im da vlastitim tempom uvedu europsku diplomu. Države članice mogle bi postupno napredovati prema zajednički definiranom cilju s dvije polazišne točke: **europska diploma** i **pripremna europska oznaka koja dokazuje da su ispunjeni europski kriteriji**.

Svaki konzorcij visokih učilišta tako bi imao mogućnost odabrati primjerenu početnu točku i s vremenom raditi na prelasku na sve integriraniji put.

Na putu prema europskoj diplomi moguće su dvije polazišne točke:

Prva polazišna točka: pripremna europska oznaka

Združeni studijski programi koji ispunjavaju europske kriterije mogu dobiti europsku oznaku od nadležnih tijela zaduženih za akreditaciju i/ili osiguravanje kvalitete programa visokog obrazovanja (samoakreditirajuća sveučilišta, akreditacijske agencije, agencije za osiguravanje kvalitete). Iako će **oznaka biti učinkovit instrument za brendiranje**, ona neće ukloniti prepreke s kojima se sveučilišta susreću pri uspostavi i izvođenju združenih studijskih programa. Ta bi mogućnost bila otvorena sveučilištima nakon prihvatanja predloženih europskih kriterija i izrade smjernica za njihovu provedbu.

Druga polazišna točka: europska diploma

Diplomu bi zajednički dodjeljivalo nekoliko sveučilišta iz različitih zemalja (npr. savez europskih sveučilišta). Europska diploma integrirala bi se **u nacionalno zakonodavstvo kao nova vrsta kvalifikacije**. To bi značilo znatno pojednostavnjenje za sveučilišta i studente jer bi se ukinule razlike među nacionalnim pravilima, a sveučilišta u EU-u dobila bi zajednički i jasan okvir za pripremu združenih studijskih programa. Kao i svaku drugu diplomu europsku diplomu akreditirala bi nadležna tijela na institucionalnoj, regionalnoj ili nacionalnoj razini u skladu s nacionalnim zakonodavstvom i nacionalnim kvalifikacijskim okvirima.

Europsku diplomu mogao bi dodijeliti i pravni subjekt koji je osnovalo nekoliko sveučilišta iz različitih zemalja (npr. savez europskih sveučilišta s pravnim statusom). Neki savezi sveučilišta već su osnovali takve pravne subjekte i razmatraju upotrebu postojećih europskih pravnih instrumenata kao što su Europske grupacije za teritorijalnu suradnju (EGTS). Taj mogućnost bila bi najjednostavnija i najučinkovitija za sveučilišta u smislu povezanih troškova i potrebnih resursa.

5.1.3. Svrishodni sustavi osiguravanja kvalitete

Sustavi osiguravanja kvalitete nužni su za odgovornost i bolje rezultate sveučilišta. Temelj su za povjerenje u kvalitetu visokog obrazovanja koje se pruža studentima. Europska diploma ovisila bi o uzajamnom povjerenju i vjerodostojnim sustavima osiguravanja kvalitete više od bilo koje druge vrste diploma. Stoga su svrishodni sustavi osiguravanja kvalitete preduvjet za uvođenje europske diplome, a ujedno će biti korisni i za sve druge programe, uključujući one koji vode do

mikrokvalifikacija, te će dodatno olakšati automatsko priznavanje kvalifikacija. U tu svrhu države članice trebale bi:

- razraditi pouzdanije, učinkovitije i jednostavnije **postupke osiguravanja kvalitete** za sve vrste programa,
- **uspostaviti novi europski okvir** za vanjski višeinstitucijski pristup osiguravanju kvalitete koji održivim savezima visokih učilišta omogućuje samoakreditaciju njihovih združenih studijskih programa i združenih mikrokvalifikacija, na temelju rezultata projekata QA fit¹⁸ i IMINQA¹⁹ u okviru programa Erasmus+, i
- primjenjivati odgovarajuće postupke osiguravanja kvalitete kako bi pratile visoka učilišta u provedbi **automatskog priznavanja kvalifikacija i razdoblja učenja u inozemstvu**.

Mjere: Komisija zajedno s ovom Komunikacijom predlaže **preporuku Vijeća o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju**. Komisija poziva Vijeće EU-a da nastavi s radom na prijedlogu i planovima za potporu njegovoj budućoj provedbi primjenom ciljanih mjera navedenih u točki 5.2.4.

5.1.4. Privlačnije akademske karijere u visokom obrazovanju

U globalnom gospodarstvu utemeljenom na znanju budućnost Europe ovisit će o uspješnosti njezinih obrazovnih sustava i konkurentnosti u globalnoj utrci za talentima. Za ostvarivanje ambiciozne vizije europske diplome bit će potrebni izvrsni pripadnici akademske zajednice koji će studentima omogućiti da steknu odgovarajuće vještine. Izvrsni transnacionalni studijski programi neće biti mogući bez poticanja izvrsnih osoba da se uključe u taj pothvat. Zbog toga je za uvođenje europske diplome nužno da akademske karijere u visokom obrazovanju postanu privlačnije. U tu svrhu države članice trebale bi:

- bolje promicati, prepoznati i cijeniti rad akademske zajednice koja radi na intenzivnoj transnacionalnoj suradnji, kao što je razvoj združenih studijskih programa,
- bolje promicati, prepoznati i cijeniti različite akademske uloge i zadaće, uključujući inovativno i učinkovito poučavanje, i
- promicati konkurentne, sigurne, pravedne i nediskriminirajuće radne uvjete kako bi se privuklo i zadržalo osoblje.

Mjere: Komisija zajedno s ovom Komunikacijom predlaže **preporuku Vijeća o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju**, koja dopunjuje Preporuku Vijeća o uspostavi europskog okvira za privlačenje i zadržavanje istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata u Europi²⁰. Komisija poziva Vijeće EU-a da nastavi s radom na prijedlogu i planovima za potporu njegovoj budućoj provedbi primjenom ciljanih mjera navedenih u točki 5.2.5.

5.2. Komisija će djelovati kao posrednik i pobornik

Ova Komunikacija polazi od široke empirijske baze dokaza i cilj joj je predstaviti mogućnosti za realizaciju europske diplome. Osim toga, nastoji pridonijeti **otvorenom dijalogu s državama članicama**, dionicima u visokom obrazovanju te gospodarskim i socijalnim partnerima o sljedećim

¹⁸ [Quality Assurance Fit for the Future \(QA-FIT\)](#).

¹⁹ [Implementation and Innovation in Quality Assurance through peer learning \(IMINQA\)](#).

²⁰ [Preporuka Vijeća od 18. prosinca 2023. o europskom okviru za privlačenje i zadržavanje istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata u Europi \(SL C, C/2023/1640, 29.12.2023.\)](#).

daljnjim koracima. Komisija će olakšati provedbu i podupirati države članice mjerama navedenima u nastavku.

5.2.1. Olakšavanje dijaloga o rezultatima i preporukama eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+ u pogledu oznake europske diplome i pravnog statusa za saveze visokih učilišta

Komisija će u jesen 2024. objaviti **izvješće** o konačnim rezultatima projekata eksperimentiranja s politikama u okviru programa Erasmus+.

Nakon toga 2025. planira uspostaviti „**laboratorij za politiku u području europske diplome**”. Pokrenut će se niz posebnih detaljnih rasprava i ciljanih sastanaka u kojima će sudjelovati stručnjaci iz država članica, visokih učilišta, agencija za osiguravanje kvalitete i akreditaciju, predstavnici studenata te gospodarski i socijalni partneri kako bi se ubrzale mjere i potrebne nacionalne reforme te razradile provedbene smjernice i akcijski planovi. Cilj je poticati uzajamno učenje i pružiti smjernice za ostvarenje europske diplome.

Mjera: Komisija planira poticati suradnju u okviru **laboratorija za politiku u području europske diplome** uz potporu iz programa Erasmus+, koji će se uspostaviti 2025., kako bi se države članice i šira zajednica visokog obrazovanja uključile u razvoj i provedbu smjernica za uvođenje europske diplome.

5.2.2. Europski financijski poticaji

U okviru programa **Erasmus+** i dalje će se pružati potpora savezima europskih sveučilišta, združenim diplomskim studijima Erasmus Mundus, združenim doktorskim studijima MSCA (aktivnosti Marie Skłodowska-Curie, MSCA) i programima s oznakom Europskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) koji djeluju kao predvodnici za uvođenje europskih diploma. Osim toga, program Erasmus+ podupirat će pripremu i uvođenje europskih diploma **namjenskom potporom**, nadovezujući se na uspješan primjer mjera za pripremu združenih diplomskih studija Erasmus Mundus.

Komisija 2025. planira pokrenuti „**projekte koji otvaraju put prema europskoj diplomi**” u okviru projekata suradnje usmjerenih na budućnost u sklopu programa Erasmus+. Tako će države članice, kao i njihove agencije za akreditaciju i osiguravanje kvalitete, sveučilišta, studenti, gospodarski i socijalni partneri dobiti **financijske poticaje** da se uključe u proces uvođenja europske diplome.

Instrument za tehničku potporu²¹ može osigurati i tehničko stručno znanje za pripremu i provedbu potrebnih reformi sa smjernicama i potporom za poboljšanje pravnih i administrativnih okvira, poticanje suradnje između sveučilišta, istraživačkih ustanova i poduzeća, poboljšanje mehanizama osiguravanja kvalitete i privlačnosti karijera u visokom obrazovanju.

Mjere:

Komisija od 2025. planira staviti na raspolaganje **europske financijske poticaje** u okviru programa kao što je Erasmus+ kako bi poduprla stvaranje europskih diploma. Komisija planira i

²¹ [Instrument za tehničku potporu.](#)

pokrenuti „projekte koji otvaraju put prema europskoj diplomi” kako bi potaknula sudjelovanje svih aktera.

Komisija poziva sveučilišta i zajednicu visokog obrazovanja da na najbolji način iskoriste **moćnosti financiranja sredstvima EU-a**, kao što su programi Erasmus+ ili Digitalna Europa, kako bi pomogli sveučilištima i osoblju da u bliskoj suradnji s nacionalnim i regionalnim tijelima te gospodarskim i socijalnim partnerima počnu pripremati i uvoditi europske diplome.

5.2.3. Potpora i ubrzavanje provedbe Preporuke Vijeća o jačanju veza radi djelotvorne europske suradnje u području visokog obrazovanja

Potpuna primjena Preporuke Vijeća o jačanju veza radi djelotvorne europske suradnje u području visokog obrazovanja, donesene u travnju 2022., znatno bi olakšala put prema europskoj diplomi. **Izješće** o njezinoj provedbi, koje će biti objavljeno do sredine 2024. i čiji je sažetak naveden u priloženom radnom dokumentu službi Komisije, pokazuje da se europsko visoko obrazovanje u pogledu mjera koje omogućuju dublju transnacionalnu suradnju podosta razlikuje i da je napredak u tom području neujednačen. Dok neke države članice već provode različita načela iz te preporuke i počele su s reformama, druge zemlje izvješćuju o sporijem napretku.

Na temelju rezultata izvješća Komisija predlaže da se od jeseni 2024. organizira **niz aktivnosti uzajamnog učenja** među državama članicama kako bi se produbila rasprava o uklanjanju administrativnih prepreka i ubrzao napredak u provedbi te preporuke.

Mjere:

Komisija će poduprijeti provedbu preporuka Vijeća, uključujući Preporuku o **jačanju veza radi djelotvorne europske suradnje u području visokog obrazovanja**. Aktivnosti uzajamnog učenja mogu se organizirati od jeseni 2024. kako bi se uklonile preostale prepreke.

Komisija poziva države članice da razmotre **sadašnje i buduće preporuke Vijeća u području visokog obrazovanja** kako bi nastavile uklanjati prepreke transnacionalnoj suradnji i utrlje put europskoj diplomi.

5.2.4. Potpora provedbi buduće preporuke Vijeća o osiguravanju kvalitete i priznavanju kvalifikacija

Za europsku diplomu potreban je dobrovoljni pristup koji svim sustavima visokog obrazovanja nudi mogućnost da krenu tim putem, bez obzira na polazišnu točku. Nužno je i aktivno sudjelovanje studenata i institucijskih čelnika kako bi se stvorilo povoljno okruženje u kojem bi sveučilišta mogla uvesti europske diplome i koje bi jamčilo da su one usmjerene na studente, strateški usmjerene i usklađene s dobrom praksom u europskom prostoru obrazovanja. U Prijedlogu preporuke Vijeća o Europskom sustavu osiguravanja kvalitete i priznavanja kvalifikacija u visokom obrazovanju Komisija predlaže:

- uspostavu **laboratorija za politiku u području europske diplome**: laboratorij ne bi samo davao smjernice i predlagao konkretne akcijske planove za uvođenje europske diplome (vidjeti odjeljak 5.2.1.), nego bi pripremao i smjernice za provedbu međuinstitucijskog okvira za osiguravanje kvalitete za saveze visokih učilišta,
- organizaciju „**foruma za europsku diplomu**” kao godišnjeg događanja. Organizator bi bila Komisija u suradnji s predsjedništvom Vijeća kako bi se svi dionici sastali i sagledali ukupni napredak u uvođenju europske diplome, među ostalim u okviru laboratorija za politiku. Forum bi uključivao predstavnike na visokoj razini iz država članica i regija, najrelevantnijih

organizacija dionika u osiguravanju kvalitete (npr. ENQA, EQAR), mreže nacionalnih informacijskih centara za akademsko priznavanje (NARIC), tijela nadležnih za nacionalne kvalifikacijske okvire, socijalne partnere u području obrazovanja te predstavnike gospodarskih i socijalnih partnera,

- daljnji razvoj **baze podataka o rezultatima vanjskog osiguravanja kvalitete (DEQAR)**²² kako bi bila prilagođenija korisnicima i kako bi se izravno povezala s automatskim priznavanjem kvalifikacija,
- dodatnu potporu provedbi **europskog sustava za praćenje osoba s diplomom**²³ kako bi se pružile povratne informacije o ishodima osoba s diplomom, ali i poboljšale usporedbe i ocjenjivanje prema referentnim vrijednostima među zemljama i ustanovama i tako poboljšala kvaliteta i relevantnost visokog obrazovanja.

Mjere:

Komisija 2025. planira uspostaviti **forum za europsku diplomu** za praćenje napretka u njezinu uvođenju.

Komisija planira dodatno poduprijeti razvoj **europskog sustava za praćenje osoba s diplomom**. Komisija poziva države članice, sveučilišta, sektor visokog obrazovanja, gospodarske i socijalne partnere da sudjeluju u forumu za europsku diplomu i aktivno se uključe u rad budućeg laboratorija za politiku u području europske diplome i **zajednički pripreme provedbene smjernice i akcijske planove za europsku diplomu**. Pozivaju se i da iskoriste ovu priliku za **aktivnu suradnju i studentima ponude istinski transnacionalna iskustva učenja** koja pripremaju kvalificiranu radnu snagu spremnu za izazove na europskoj i globalnoj razini.

5.2.5. Potpora provedbi buduće preporuke Vijeća o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju

Za učinkovitu i inovativnu transnacionalnu suradnju u visokom obrazovanju potreban je angažaman visokokvalitetnog akademskog osoblja koje se može uključiti u duboka dugoročna partnerstva s kolegama iz drugih ustanova. U Prijedlogu preporuke Vijeća o privlačnim i održivim karijerama u visokom obrazovanju Komisija predlaže:

- pripremu **smjernica** o dobroj praksi u karijerama u visokom obrazovanju i kadrovskoj politici, kao i okvira kompetencija za akademsko osoblje na temelju postojećih relevantnih okvira kompetencija na razini Unije, kao što je europski okvir kompetencija za istraživače,
- potporu organizaciji ciljanog socijalnog dijaloga,
- **praćenje** najvažnijih elemenata te preporuke u okviru **Europskog opservatorija za sektor visokog obrazovanja**²⁴,
- poticanje **sinergija** s Preporukom Vijeća o uspostavi europskog okvira za privlačenje i zadržavanje istraživačkih, inovacijskih i poduzetničkih talenata u Europi, koja je izrađena u kontekstu europskog istraživačkog prostora i primjenjiva na istraživačke karijere u svim sektorima, uključujući akademsku zajednicu,

²² DEQAR je baza podataka o rezultatima vanjskog osiguravanja kvalitete za agencije za osiguravanje kvalitete navedene u Europskom registru za osiguravanje kvalitete u visokom obrazovanju (EQAR). Sve agencije registrirane u EQAR-u mogu objaviti svoja izvješća u bazi podataka. Sudjelovanje u DEQAR-u je dobrovoljno (<https://www.eqar.eu/qa-results/search/>).

²³ [Preporuka Vijeća od 20. studenog 2017. o praćenju osoba s kvalifikacijom, SL C 423, 9.12.2017., str. 1.](#)

²⁴ [Godišnji program rada za 2024. „Erasmus+”: program Unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i sport C\(2023\) 6157 od 18. rujna 2023.](#)

- olakšavanje **uzajamnog učenja** među državama članicama, visokim učilištima, stručnjacima iz programa Erasmus Mundus i savezima europskih sveučilišta o odgovarajućem odavanju priznanja za akademsko osoblje uključeno u transnacionalnu suradnju i poučavanje; omogućivanje održivih izgleda za karijere i mjere za upravljanje talentima za osoblje uključeno u koordinaciju i razvoj održivih saveza, kao što su savezi europskih sveučilišta.

Mjera: Komisija planira poduprijeti provedbu **preporuke Vijeća o privlačnim i održivim karijerama** u visokom obrazovanju podrškom, uzajamnim učenjem i praćenjem.

5.2.6. Sinergije s drugim povezanim mjerama

Komisija svakako namjerava iskoristiti sinergije s drugim relevantnim mjerama i politikama kako bi se što lakše i uspješno uvela europska diploma. U tu se svrhu planira:

- nastaviti podršku provedbi instrumenata bolonjskog procesa i mreže Nacionalnog informacijskog centra za akademsko priznavanje (NARIC) u okviru „**timova za potporu ubrzanju**”, koji se financiraju iz programa Erasmus+, kako bi se kvalifikacije brže automatski priznavale,
- nastaviti promicati mogućnosti za upotrebu programa, sadržaja i materijala za učenje koje proizvode europske akademije za industriju s nultom neto stopom emisija za združene diplome usmjerene na nedostatak kvalificirane radne snage za zelenu tranziciju i industrije tehnologija s nultom neto stopom emisija,
- razmotriti sinergije i poveznice između **Direktive kojom se utvrđuje okvir EU-a za priznavanje kvalifikacija za pristup reguliranim profesijama**²⁵ i europske diplome, i
- zajamčiti dosljednost i sinergije između europske diplome i daljnjeg rada na **Europskom kvalifikacijskom okviru**²⁶, **višejezične platforme Europass**²⁷, **europskih digitalnih vjerodajnica za učenje**²⁸ i europske klasifikacije vještina i zanimanja (ESCO)²⁹.

Mjere:

Komisija će nastaviti podupirati provedbu **instrumenata bolonjskog procesa** u okviru poziva na podnošenje prijedloga za europski prostor visokog obrazovanja u sklopu programa Erasmus+ za 2024.

Planira sagledati poveznice između europske diplome i **Direktive o stručnim kvalifikacijama** te osigurati usklađenost s **Europskim kvalifikacijskim okvirom, Europassom, europskim digitalnim vjerodajnicama za učenje i europskom klasifikacijom vještina i zanimanja (ESCO)**.

5.2.7. Analiza napretka u bliskoj suradnji s državama članicama i dionicima

Na temelju postignutog napretka i ocjene svrsishodnosti dviju polazišnih točaka za europsku diplomu Komisija planira nastavak rada orijentiranog na budućnost, uključujući:

- **preispitivanje napretka država članica prema europskoj diplomi**, zajedno s laboratorijem za politiku u području europske diplome i forumom za europsku diplomu,

²⁵ [Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija](#) (SL L 255, 30.9.2005., str. 22.).

²⁶ [Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2017. o Europskom kvalifikacijskom okviru za cjeloživotno učenje](#) (SL C 189, 15.6.2017., str. 15.).

²⁷ [Europass](#).

²⁸ [Europske digitalne vjerodajnice za učenje](#).

²⁹ [Europska klasifikacija vještina i zanimanja](#).

- suradnju s državama članicama na poduzimanju daljnjih koraka prema uvođenju **pravnog statusa za saveze visokih učilišta**³⁰.

Mjera:

Komisija **u suradnji s državama članicama i dionicima planira analizirati napredak** u svakom koraku prema uvođenju europske diplome.

Komisija poziva države članice da iskoriste **potporu dostupnu u okviru instrumenata EU-a i uzajamnog učenja** kako bi provele potrebne reforme za ostvarenje europske diplome.

5.2.8. Praćenje i potpora reformama

Komisija je spremna pružati kontinuiranu potporu državama članicama u učinkovitim reformama za uvođenje europske diplome te ih potiče da poduzmu mjere i maksimalno iskoriste sredstva iz proračuna EU-a i potporu iz odgovarajućih postojećih instrumenata financiranja EU-a. Osim toga, Komisija podsjeća države članice na veliku relevantnost i važnost Pregleda obrazovanja i osposobljavanja te postupka europskog semestra u podupiranju i ubrzavanju nacionalnih reformi.

Kad je riječ o budućoj potpori nakon 2027., Komisija podsjeća da se njezin prijedlog za sljedeći višegodišnji financijski okvir i povezani ishod pregovora u ovoj fazi ne mogu prejudicirati.

Mjera:

Komisija planira poduprijeti države članice u reformama za uvođenje europske diplome i poziva ih da **iskoriste odgovarajuće instrumente EU-a** kako bi provele potrebne reforme.

6. Zaključak

Ovom Komunikacijom o planu za uvođenje europske diplome Komisija poziva države članice, nadležne regionalne vlade i njihove zajednice visokog obrazovanja da udruže snage u korist studenata, poslodavaca, sveučilišta i Europske unije u cjelini.

Europska diploma zamišljena je kao dobrovoljno i fleksibilno rješenje za prevladavanje postojećih prepreka zbog kojih europski prostor obrazovanja ne ostvaruje puni potencijal. Postupni pristup omogućit će svim obrazovnim sustavima, uz puno poštovanje njihove različitosti, da odaberu odgovarajuću polazišnu točku na putu prema europskoj diplomi. Države članice zadržat će kontrolu i napredovati vlastitim tempom. Komisija će im pružati potporu kako bi se olakšali dijalog i uzajamno učenje, omogućili poticaji i proučile sinergije s drugim inicijativama.

Baš kao što je Erasmus+ zahvaljujući učinku prelijevanja pridonio većem broju prilika za razmjenu i fleksibilnijem okruženju za učenje, europska diploma omogućila bi, uz potpuno poštovanje supsidijarnosti, da se združeni obrazovni programi prošire na svim visokim učilištima.

Daljnjim korakom prema stvaranju europske diplome i iskorištavanjem jedinstvene europske dimenzije odajemo priznanje trudu koji su europska visoka učilišta uložila u transnacionalnu suradnju kako bi se studentima omogućile jedinstvene prilike za osobni rast, akademska postignuća i europsko građanstvo i tako povećale njihove šanse za uspjeh u današnjem globalnom gospodarstvu.

³⁰ Kako je najavljeno u Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskoj strategiji za sveučilišta, 18. siječnja 2022., (COM(2022) 16 final).

Europska diploma studente bi pripremila za snalaženje i uspjeh u svijetu u kojem izazovi i mogućnosti nemaju granice. Studente moramo pripremiti da sudjeluju u globalnom gospodarstvu, ali i da ga vode. Time ne povećavamo samo konkurentnost Unije, nego i pridonosimo prosperitetnijem i povezanijem svijetu.